

VALVOTUN NÄYTTEENOTON TOIMINTAOHJE

U -Huum-O, 4221
U-HuumLCt, 21550

Huumeseulonta, kvalitatiivinen, virtsasta
Laaja semikvantitatiivinen huume- ja lääkeainetutkimus,
virtsasta

U-Huum-TTH5 ja 6, 83 ja 84
U-HuumL-O, 1872

Työterveyshuollon huumeeseulonta, virtsasta
Huumesulonta, opintojen aikainen, virtsasta

Huumausainetestauksiin perehtyneen työterveyshuollon terveydenhoitajan/pyytävän lääkärin on annettava testattavalle selvitys huumausainetestin tarkoituksesta ja sisällöstä ja mahdollisuudesta riitauttaa positiivinen tulos. Tämän informaation perusteella testattava päättää, suostuuko hän huumausainetestiin.

LÄHETE

Tutkimuspyynnön mukaisesti:

U-Huum-O, U-HuumLCt, U-Huum-TTH5 ja 6, U-HuumL-O.

Sähköinen lähete täytetään tutkimuspyynnön teon yhteydessä.

Paperinen lähete/tutkittavan suostumus löytyy Satadiagin tutkimusohjekirjan ko.

tutkimuksen liitteestä ja internet-sivuilta: www.hoito-ohjeet.fi/Ohjeet ammattilaisille.

Paperinen lähete/ tutkittavan suostumus tulostetaan näytteenoton yhteydessä ja siihen dokumentoidaan valvottu näytteenotto.

TARVIKKEET

U-Huum-O: lämpötilaindikaattorilla varustettu virtsanäytepurkki ja Vacuette-virtsanäyteputki (THL)

U-HuumTTH5 ja 6 sekä U-HuumL-O: lämpötilaindikaattorilla varustettu virtsanäytepurkki ja kaksi Vacuette-virtsanäyteputkea (THL)

U-HuumLCt: lämpötilaindikaattorilla varustettu virtsanäytepurkki ja kaksi Vacuette-virtsanäyteputkea (THL)

lämpötilaindikaattoritarra
sinetöintitarroja /sinetöintiteippiä
suojakäsineet
minigrip-pusseja
imeytysliina

NÄYTTEENOTTO

Alkuvalmistelu: Tarkista: lähete + lähettäjä + testattavan henkilöllisyys (kuvallinen voimassa oleva henkilöllisyystodistus on oltava). Jos kuvallinen henkilökortti puuttuu, luotettava saattaja voi todistaa henkilön olevan se, jolle on tehty tutkimuspyyntö. Luotettavan saattajan on todistettava henkilöllisyytensä henkilökuntakortilla, josta käy ilmi, että hän kuuluu hoitohenkilökuntaan tai sosiaalitoimeen (opiskelijoilla henkilö työpaikalta tai opettaja). Luotettavalla saattajalla ei voi olla sukulaisuussuhdetta tms. testattavaan. Jos kuvallista henkilöllisyystodistusta ei ole mukana tai testattavaa ei voida muulla varmalla keinolla tunnistaa, näytettä ei oteta. Jos saattaja on tunnistanut henkilön, läheteen tunnistuskohtaan merkitään ”Muu” ja selvitykseksi kirjataan esim. hoitoyksikön hoitaja. Hänen tietojaan ei kirjata läheteeseen.

Kerro tutkittavalle näytteenottoprosessin kaikki vaiheet ennen näytteenottoa. Poista näytteenottohuoneesta turhat aineet ja tavarat. Tutkittava jättää ylimääräiset tavarat näytteenottotilan ulkopuolelle. Tutkittavalle annetaan kertakäyttökäsineet (tai tutkittava pesee kätensä näytteenottajan valvonnassa ilman saippuaa ja kuivaa kätensä). Testattava valitsee näytteenottoastian, johon antaa näytteen. Näytteen valvoja kiinnittää lämpötilaindikaattoritarran asiakkaan valitsemaan näyteastiaan.

Valvottu näytteenotto:

Virtsanäyte annetaan valvotusti tehtävään perehdytyksen saaneen terveydenhuollon ammattihenkilön läsnä ollessa. Valvo näytteen antamista tarkasti ikkunan kautta, valvontakameran/peilin avulla. WC:n ovea ei saa lukita ja testattavan on pysyttävä näytteenoton valvojan valvonnassa koko ajan niin, että testattavalla ei ole pääsyä materiaaleihin, jolla näytettä voitaisiin väärentää. Katso, ettei näytettä oteta esim. ihoon teipatusta pussista eikä näyteeseen lisätä mitään ylimääräistä. Virtsanäytettä tarvitaan noin 50 ml (vähintään 20 ml). Näytteenoton valvoja pysyttelee näytteenotto-WC:n läheisyydessä ja on heti valmiina ottamaan vastaan luovutetun näytteen. WC huuhdellaan vasta tämän jälkeen.

NÄYTTEEN KÄSITTELY

Näytteen lämpötilan ja ulkonäön tarkistus

Tarkista näytteen väri, ulkonäkö ja lämpötila.
Tarkista lämpötila purkissa olevasta indikaattoruudusta neljän minuutin kuluessa virtsaamisesta. Ruutu muuttuu vihreäksi oikeassa lämpötilassa 32 – 38 °C (= 90 – 100 °F). Merkitse tarkistus läheteeseen (ei U-HuumLCt).
U-Huum-TTH5 ja 6 sekä U-HuumL-O: Mittaa myös pH, merkitse se paperiläheteeseen.

Pullojen sinetöinti

Jaa virtsa kahteen näyteputkeen A ja B (arviolta yhtä paljon kumpaankin) ja sinetöi ne tutkittavan läsnä ollessa. (U-Huum-O: lämpötilaindikaattori-purkki voi olla toinen sinetöitävistä näytteistä)
Kirjoita sinetiteippiin nimikirjaimesi, testattavan nimikirjaimet, näyttenumero (tai sotu, jos tarroja ei ole saatu) ja päivämäärä.

Ammattilaisohje, Laboratorio, 2023

Satakunnan hyvinvointialue
Diagnostiset ja kliiniset tukipalvelut
SataDiag

Sairaalantie 3, 28500 PORI | puh. (02) 627 7311 | fax (02) 627 7339
etunimi.sukunimi@sata.fi | www.satadiag.fi

Näyteastioissa on oltava lisäksi tutkimuspyyntötarra (näytenumero, potilaan nimi ja henkilötunnus). Jos tutkimustarroja ei ole saatu tietojärjestelmästä, tulee näyteastiaan selvästi merkitä, mikä tutkimus näytteestä tehdään sekä potilaan nimi ja henkilötunnus.

LÄHETTEEN TÄYTTÄMINEN

Täytä lähete/tutkittavan suostumus loppuun yhdessä testattavan kanssa ja varmista vielä henkilöllisyys. Allekirjoita lähete ja pyydä testattavalta allekirjoitus läheteeseen. VAIN U-HUUM-O: liimaa näytteen aputarrat tutkittavan suostumuslomakkeeseen. Tästä analysoija näkee, mitkä tutkimukset tulee varmistaa! Testattavan ollessa kyvytön allekirjoittamaan valvojan allekirjoitus riittää.

NÄYTTEENOTON KUITTAAMINEN

Näyte kuitataan otetuksi, jos näytteenantoa on valvonut SataDiagin näytteenottaja.

TOIMITUS LABORATORIOON

Näytteet A ja B sekä lähete toimitetaan KLAB:oon. Pakkaa lähete minigrip-pussiin ja laita tämän pussin sisälle näytteet pakattuna eri minigrip-pussiin. U-Huum-O: Jos joku muu kuin näytteenoton valvoja toimittaa näytteen, on näytteiden kuljetuksen valvontalomake täytettävä. Sairaanhoidopiiriin sisäisten kuljetusten kuljettajien ei tarvitse kuitata lomaketta.

Pyydetty tutkimus tehdään A-näytteestä, B-näyte on jatkotutkimuksia varten.

TOIMENPITEET POIKKEAVISSA TILANTEISSA (Laboratoriossa)

Jos tutkittavaa ei voida tutkittavan omien dokumenttien perusteella eikä saattajan toimesta luotettavasti tunnistaa, näytteenottoa ei ole syytä toteuttaa.

Jos virtsanäytteen antaminen ei onnistu, annetaan tutkittavalle lasillinen vettä ja odotetaan enintään 15 min. Ellei näytteen antaminen vieläkään onnistu, merkitään läheteeseen "Näytettä ei saada", ja tietojärjestelmään vastataan erillisen ohjeen mukaan: Näytettä ei saada. Jos näytteenantoa on valvonut SataDiagin näytteenottaja, vastataan samalla tehdyksi tutkimus 8151 Näyt/Huume.

Jos tutkimustilanteessa ilmenee jotain erityistä (esim. vahva epäily siitä, että näyte ei ole virtsaa), kirjoita tieto läheteeseen ja ota yhteyttä tutkimuksen tilaajaan. Näytteenotto on uusittava mahdollisimman pian. Jos uutta näytettä ei saada, ja vastaus tarvitaan esim. hoitopäätöksen tekoon, voidaan alkuperäinen näyte tutkia. Päätöksen näytteen tutkimisestä tekee tällöin sen tilaaja. Analyysitulokseen on suhtauduttava tällöin varauksella.